

MEMORIA CIENTÍFICA

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL C/ D'EN ROBADOR, 6 -14 B BARCELONA, BARCELONÈS

DEL 29 DE MARÇ AL 13 D'ABRIL DE 2006

CODI DEL M.H.C.B.: 037/06

AUTOR

Didac Pàmies i Gual

LLOC I DATA

Barcelona, 20 d'Abril de 2006

DADES GENERALS

LLOC DE LA INTERVENCIÓ	Carrer d'en Robador, 6 – 14B
POBLACIÓ, COMARCA	Barcelona, el Barcelonès
CODI MHC	037/06
PROMOCIÓ	Sociedad General Aguas de Barcelona, S.A. (AGBAR)
EXECUCIÓ OBRA	ACSA
EXECUCIÓ INTERVENCIÓ	Actium Patrimoni Cultural, SL
DIRECCIÓ TÈCNICA	Didac Pàmies Gual
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva
ACTIVITAT AUTORITZADA	Control arqueològic
DATES D'EXECUCIÓ	29 de Març - 13 d'Abril de 2006
COORDENADES U.T.M	X=430739 / Y=4581460 / Z=7,5

PARAULES CLAU

Control obra | rases de serveis

RESUM

L'empresa AGBAR S.A. realitzà l'excavació d'una rasa per instal·lar-hi una canalització d'aigua des de la canonada principal (enfrent el núm. 13) fins a la finca núm. 12 del carrer d'en Robador, de Barcelona (Barcelonès).

Els resultats arqueològics han estat negatius.

CONTINGUTS

1.	INTRODUCCIÓ	5
2.	SITUACIÓ.....	5
3.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	5
4.	ANTECEDENTS	6
4.1.	CONTEXT HISTÒRIC	6
4.2.	ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	7
5.	MOTIVACIÓ.....	7
6.	METODOLOGIA	8
7.	TREBALLS REALITZATS I RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ	8
8.	CONCLUSIONS.....	9
9.	BIBLIOGRAFIA.....	10

ANNEX 1: DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 2: DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 3: UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

1. INTRODUCCIÓ

La memòria que presentem a continuació recull els resultats de la intervenció arqueològica realitzada al carrer d'en Robador, 6 - 14B, barri del Raval, districte de Ciutat Vella de Barcelona.

Per causa de canvis en el projecte, la intervenció s'ha reduït al seguiment de l'obertura d'una rasa per connectar la canonada d'aigua de la finca núm. 12 al ramal d'aigua principal. Així, no ha calgut l'obertura de la rasa prevista al projecte inicial, que s'estenia des de la finca núm. 6 a la finca núm. 14B.

La intervenció, de caràcter preventiu, ha consistit en un control d'obra de la connexió d'un ramal d'aigua des de la canonada gran (davant el núm. 13) fins a l'interior de l'edifici situat a la finca núm. 12 del mateix carrer. Les obres han estat executades per l'empresa ACSA, per encàrrec d'AGBAR, S.A., promotor de les mateixes.

Els treballs de seguiment han estat desenvolupats per l'empresa ACTIUM PATRIMONI CULTURAL, SL sota la Direcció de Dídac Pàmies Gual, i amb l'autorització de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

2. SITUACIÓ

La rasa per ubicar-hi el ramal d'aigua s'ha fet creuant la calçada de forma perpendicular entre les finques núm. 12 i el núm. 13 del carrer d'en Robador, a la part baixa del barri del Raval, dins l'actual districte de Ciutat Vella.

- Coordenades UTM: X=430739 / Y=4581460 / Z=7,5

3. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

La zona on s'ha efectuat la rasa està ubicada al Barcelonès, comarca compresa entre la Mediterrània i la Serralada del Litoral, en el tram conegut com la serra de Collserola (entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on passen el Llobregat i el Besòs, respectivament).

El Barcelonès es divideix en dos grans unitats morfològiques; Collserola i el Pla de Barcelona.

Mentre que la serra de Collserola està formada per materials granítics i esquistosos, típics de les condicions climàtiques d'aquestes latituds mediterrànies, el Pla de Barcelona presenta una composició i una morfologia molt diferent.

El Pla de Barcelona està flanquejat per la serra de Collserola al nord, el turó de Montgat i el riu Besòs a l'est, el massís del Garraf i el turó de Montjuïc a l'oest i obert al mar Mediterrani al sud.

La superfície compresa encara es pot subdividir en tres sectors; el *pla inclinat*, amb una composició alternada d'argiles vermelles i crostes calcàries procedents de les aigües torrencials que baixaven de la serra; el *pla de baix*, on hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, pels corrents marins¹, i els *turons de ran de mar*. Aquests aparegueren al plegar-se els dipòsits marins que, en el miocè i el pliocè, s'havien sedimentat sobre el sòcol paleozoic.

El més important d'aquests turons és el de Montjuïc, que s'utilitzà com a pedrera per bastir part dels edificis monumentals de Barcelona, però també n'existeixen d'altres que han quedat submergits sota l'urbanisme de la ciutat com és el cas del mont Tàber, les Falzies, la punta del Convent, el Molinar, etc.

4. ANTECEDENTS

4.1. CONTEXT HISTÒRIC

El Raval, zona on s'ha realitzat la present intervenció, documenta un gran nombre de troballes arqueològiques que donen testimoni de la presència humana ja des de l'època neolítica.

En època Romana, en aquest espai s'hi troba el *suburbium* i l'*ager de Barcino*, fora de les muralles, doncs, i relativament a prop de l'antiga línia de costa. A les seves proximitats, s'hi han localitzat restes d'una vil·la romana, així com d'una necròpolis (àrea de Sant Pau del Camp), que testimonien l'ocupació continuada en aquesta època.

El desenvolupament urbanístic de la zona del Raval es va iniciar en època de Jaume I, el qual va establir els límits de la muralla a l'alçada del que avui coneixem com la Rambla. Per altra banda, fora muralla es va començar a desenvolupar un seguit d'activitats que es podrien considerar com a marginals, bé per qüestions de soroll o salubritat, acabant-se de conformar així el que actualment coneixem com a barri del Raval.

A la segona meitat del segle XIV, aquesta zona es va desenvolupar fortament. L'any 1359 Pere el Cerimoniós va fer erigir un nou cinturó de muralles, corresponent aproximadament al traçat de l'actual carrer Pelai, per tal d'incloure al seu interior la zona del Raval. Aquest fet va reorganitzar la zona que ens ocupa a partir de tres grans eixos: els carrers Hospital, Tallers i Sant Pau, tots tres dirigits cap a les portes d'accés del nou recinte emmurallat. Des del moment de l'ampliació de la ciutat

¹ L'avançament de la línia de costa, en guanyar la terra terreny al mar, propicià l'aparició de maresmes i estanys dels quals avui en dia encara en perduren alguns topònims.

medieval, s'hi va començar a desenvolupar una important activitat econòmica amb l'establiment de tallers de ceramistes.

Entre els segles XV i XVII, el barri va mantenir un marcat caràcter religiós com a resultat de la Contrareforma, com ho demostren les diverses construccions destinades a beneficència, de les quals destaquen la Casa de la Caritat, la Casa de la Convalescència i el Convent del Bonsuccés. Això, i sense erosionar el seu caràcter de gran centre de producció ceràmica, va ocasionar una sèrie de canvis en el teixit social del barri.

A partir del segle XVIII, aquesta zona es va començar a urbanitzar intensament, coincidint amb el desenvolupament d'activitats industrials a la ciutat de Barcelona i l'enclavament de noves fàbriques. A partir d'aquest moment, el creixement del Raval es va articular en paral·lel amb el creixement de la indústria arreu de Catalunya. A finals del segle XIX, aquest desenvolupament industrial va començar a decaure, i el malestar existent per les condicions laborals dels treballadors va provocar que molts d'aquests es desplaressin a d'altres zones de la ciutat.

En l'actualitat, el Raval es troba completament urbanitzat i en procés de transformació. Aquest fet està comportant diverses actuacions urbanístiques amb l'objectiu de reactivar el teixit social del barri així com millorar els seus equipaments.

4.2. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Als espais pròxims a la zona de la present intervenció, s'hi han dut a terme varies intervencions que han aportat una àmplia informació al coneixement arqueològic del barri.

Moltes de les intervencions realitzades han servit per documentar estructures amb una cronologia que oscil·la entre els segles XVIII i XIX, com és el cas de les intervencions al carrer Sant Pau núm. 51 i 82, realitzades el 1998, tot i que, en aquesta última, s'hi van documentar nivells possiblement del Bronze Antic.

Cal destacar la intervenció realitzada entre els anys 2002 i 2003, al solar delimitat pels carrers de Sant Rafael, Robadors, Sadurn i Rambla del Raval, en la qual s'hi documentaren restes d'època moderna i contemporània, a més d'un estrat amb materials prehistòrics.

Darrerament s'hi ha documentat una primera fase d'assentament que correspon a una cronologia que va entre el neolític antic i mitjà, i un segon assentament de l'edat del Bronze.

5. MOTIVACIÓ

L'actuació arqueològica vingué motivada per la connexió d'un ramal d'aigua des de la canonada principal fins a l'interior del núm. 12 del carrer d'en Robador, per part de l'empresa AGBAR, S.A.

L'àrea d'actuació està situada en una zona d'alt interès històric i arqueològic de la ciutat, ja que darrerament s'han dut i s'estan duent a terme diferents intervencions arqueològiques que han permès documentar el jaciment prehistòric més important de Barcelona.

També cal remarcar que la zona es troba en el què es coneix com a *suburbium* de la ciutat romana de Barcelona, a més d'estar situada en una àrea ja ocupada en època medieval, tal i com s'ha detectat en les excavacions que s'estan realitzant al solar pròxim situat entre els carrer d'en Robador, Sant Rafael, Rambla del Raval i carrer Josep Oriol.

La intervenció, de caràcter preventiu, s'ha portat a terme atenent la Llei 9/1993 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993) i el Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002), l'empresa ACTIUM PATRIMONI CULTURAL SL s'ha responsabilitzat del seguiment i control arqueològic.

6. METODOLOGIA

REGISTRE ESTRATIGRÀFIC

La metodologia utilitzada per aquesta intervenció es basa en el mètode de registre Harris / Carandini, que consisteix en el registre objectiu i en la documentació exhaustiva de restes i estrats, utilitzant per això un model de fitxes específiques.

TOPOGRAFIA I PLANIMETRIA

Les rases s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM, per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb AutoCAD 2005.

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu, utilitzant-se el format digital.

7. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

Els treballs de connexió d'un ramal d'aigua, entre la canonada principal i la finca núm. 12 del carrer d'en Robador, s'iniciaren perforant el paviment de llambordes i la seva preparació de formigó (UE 1) davant el núm. 13 de l'esmentat carrer per tal de localitzar la canonada d'aigua principal.

El sondeig realitzat presentava una amplada de 40 cm, una llargada de 66 cm i una profunditat de 50 cm, cota a la qual es detectà la canonada.

Un cop localitzada la canalització es va realitzar una petita rasa de 120 cm de longitud, 30 cm d'amplada i 30 cm de profunditat, en direcció al núm. 12, punt on la rasa s'amplià fins a 40 cm per tal d'encabir-hi bé la corba del ramal.

El sondeig i la rasa presentaven un únic estrat (UE 2) sota de la pavimentació (UE 1), formada per graves de color marró clar i restes de material constructiu modern.

8. CONCLUSIONS

Com ja hem esmentat anteriorment, l'indret on s'hi ha realitzat la rasa està ubicat en una àrea declarada d'alt valor arqueològic i històric, fet més que contrastat ja que així ho demostra l'excavació que s'està realitzant al solar pròxim situat entre el carrer d'en Robador, carrer Sant Rafael, Rambla del Raval i carrer Sant Josep Oriol, on s'hi han documentat estructures medievals i restes prehistòriques, per això era necessari un seguiment arqueològic de caràcter preventiu.

Malgrat tot, la documentació de restes arqueològiques no ha estat possible degut a la poca superfície oberta en extensió i sobretot a la poca profunditat assolida (30 cm).

Dídac Pàmies Gual

Barcelona, 20 d'Abril de 2006

9. BIBLIOGRAFIA

AA. DD (1982), *Gran geografia comarcal de Catalunya. Barcelonès i Baix Llobregat*. Vol. 8. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

ARTIGUES, P. (inèdit), Sant Pau, 51 de Barcelona. Memòria del seguiment arqueològic. Octubre de 1998. Barcelona 1998.

CANTOS, J.; CASTEJÓN, P.; FRUTOS, J. (inèdit) Memòria de les prospeccions arqueològiques al solar delimitat pels carrers Sant Rafael, Robadors, Sadurn i Rambla del Raval de Barcelona. 1ª fase: maig – juliol de 2002. 2ª fase: Novembre – Desembre de 2003. Barcelona, 2003.

CASTILLO GÓMEZ, R. (inèdit), Memòria científica del seguiment arqueològic al carrer de Sant Oleguer, 13 – 17, Barcelona, el Barcelonès, del 20 al 24 de març de 2006. Codi M.H.C.B.: 031/06. Barcelona. 28 d'Abril de 2006.

DURAN I SANTPERE, A. (1979), *Barcelona i la seva història*. Vol. I, Barcelona.

FONT I PIQUERAS, J. (inèdit), Memòria de la intervenció arqueològica als carrers Espalter, 1B-11 / Sant Pau, 66 / Sant Josep Oriol, 7-11 / Plaça Salvador Seguí, 1-9, de Barcelona, el Barcelonès, del 5 al 27 d'Abril de 2004. Codi 056/04. Barcelona, 13 de Setembre de 2004.

GUÀRDIA, J. (inèdit), Memòria dels sondeigs arqueològics efectuats al carrer Sant Pau, 82 de Barcelona. Octubre-Novembre de 1998. Barcelona 1998.

JIMENEZ, M. (inèdit), Memòria de l'excavació d'urgència al carrer Sant Pau, 82 de Barcelona. Juny de 1998. Barcelona 1998.

ANNEX 1: DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

FOTO 1. Vista General. Carrer d'En Robador

FOTO 2. Vista general de la rasa

FOTO 3. Vista de la rasa des del núm. 13. Canonada

FOTO 4. Sondeig davant núm.12

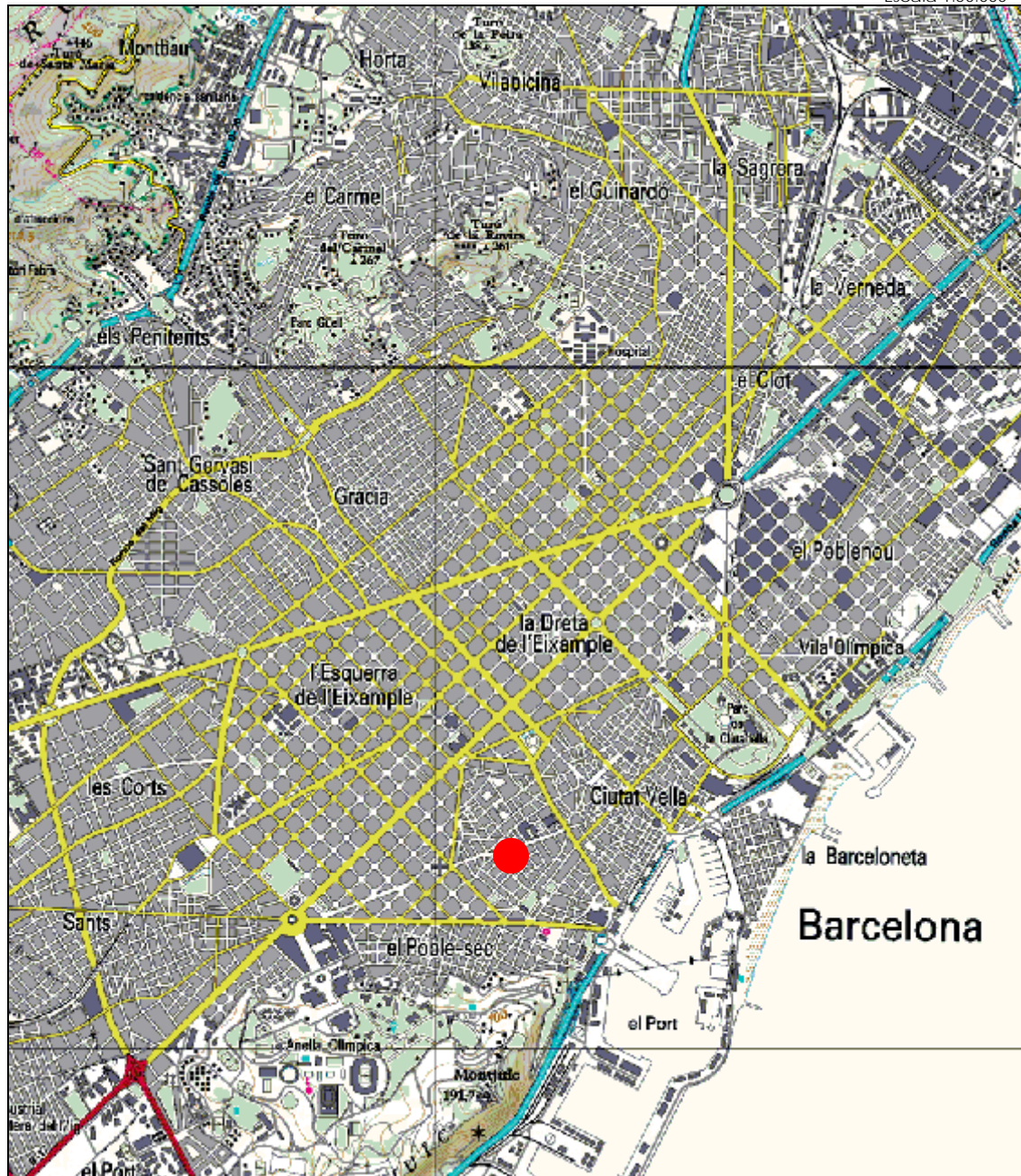

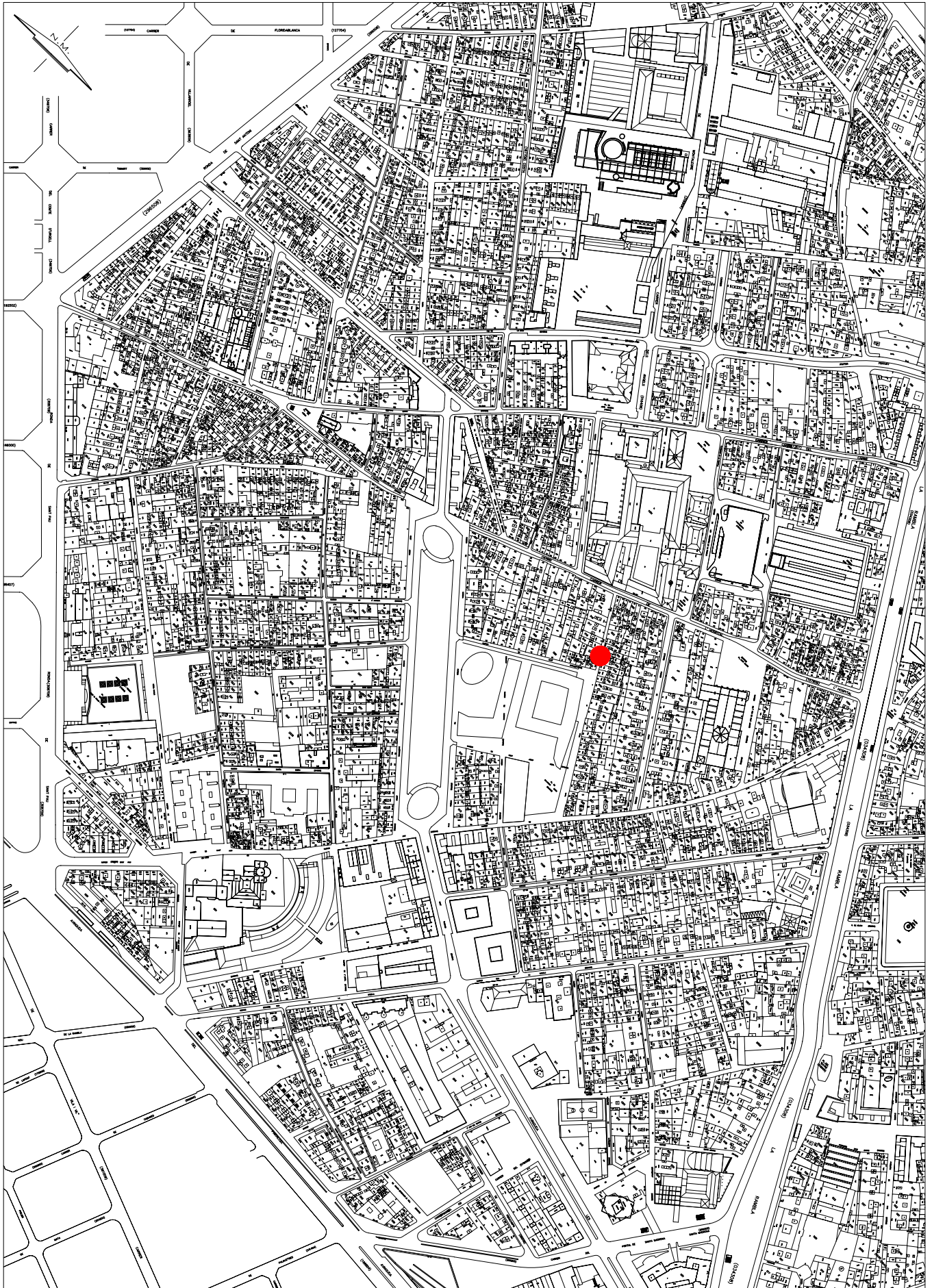
ANNEX 2: DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Escala 1:50.000

SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

C. D'EN ROBADOR, 6 - 14B · BARCELONA (CODI M.H.C.B. 037/06)

SITUACIÓ DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
C. D'EN ROBADOR, 6 - 14B · BARCELONA (CODI M.H.C.B. 037/06)

ANNEX 3: UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA			UE: 1	
Sector:		Fase:	Cronologia: segle XX	
DEFINICIÓ	Paviment i preparació del paviment			
DESCRIPCIÓ	Vorera feta amb lloses petites i paviment de llambordes de la calçada, i la seva preparació			
MAT.DIRECTOR				
SEQÜÈNCIA FÍSICA	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Reblert per	
	Cobreix a	2	Cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

FITXA D'UNITAT ESTRATIGRÀFICA			UE: 2	
Sector:		Fase:	Cronologia: segle XX	
DEFINICIÓ	Estrat			
DESCRIPCIÓ	Estrat format de sorres de color marró clar i restes de material constructiu d'època contemporània			
MAT.DIRECTOR				
SEQÜÈNCIA FÍSICA	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Reblert per	
	Cobreix a		Cobert per	1
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

